

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری فنلاند درباره کمک و همکاری متقابل در امور گمرکی»

مقدمه

انعقاد موافقتنامه‌های دوجانبه، موافقتنامه‌های منطقه‌ای و موافقتنامه‌های چندجانبه، از ابزارهای مهم در توسعه روابط میان کشورها از طریق ثبات در مقررات و ایجاد اعتماد میان فعالان اقتصادی طرفین است که موجب ایجاد زمینه‌های لازم برای تقویت همکاری‌ها و جلب اعتماد سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی می‌شود.

لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری فنلاند درباره کمک و همکاری متقابل در امور گمرکی نیز یکی از توافقنامه‌های دوجانبه است که در مقدمه آن به مواردی از جمله ایجاد تسهیلات مناسب در روابط اقتصادی بین دو کشور در راستای ارزیابی دقیق حقوق گمرکی، مالیات‌ها و سایر عوارض و هزینه‌ها در مورد کالاهای وارداتی و صادراتی و حصول اطمینان از اجرای صحیح اقدامات مربوط به ممنوعیت، محدودیت و ... اشاره شده است.

۱. موضوع لایحه

این لایحه ضمن ارائه یک ماده واحده شامل یک مقدمه و ۲۳ ماده و پیوستی ۷ بندی می‌باشد که در چارچوب سایر موافقتنامه‌های همکاری و کمک متقابل در امور گمرکی است که تاکنون میان دولت جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها به تصویب رسیده است.

در این لایحه پس از مقدمه به مواردی از جمله تعاریف، دامنه شمول موافقتنامه، دامنه شمول کمک، مصادیق کمک، نظارت ویژه، اقدام مقابله‌ای با قاچاق کالاهای دارای اهمیت ویژه، تحویل کنترل شده، شکل و محتوای درخواست‌های کمک، ابلاغ اسناد، استعلام‌ها، پرونده‌ها و اسناد، کارشناسان و شهود، ترتیبات مربوط به مأموران بازدیدکننده، استفاده از اطلاعات و اسناد، حفاظت و استفاده از داده‌های شخصی، استفاده از اطلاعات و اسناد به‌عنوان مدرک، استثنائات تعهد به ارائه کمک، هزینه‌ها، متمم، اجرای موافقتنامه، قلمرو اجرایی، اضافات و اصلاحات، لازم‌الاجرا شدن و فسخ و ... اشاره شده است.

۲. نکاتی پیرامون موافقتنامه‌های چندجانبه

الف) لوایح قانونی مربوط به موافقتنامه‌های دو یا چندجانبه بعد از انجام هماهنگی‌های اولیه میان دولت‌های موضوع موافقتنامه، تهیه شده و برای تصویب به مجلس ارائه می‌شوند. **توافقات اولیه دولت‌ها** موجب می‌شود که اصلاح و تکمیل موافقتنامه‌ها در مجلس با مشکل روبرو شود. زیرا برای هرگونه حک و اصلاح آنها در مجلس باید مجدداً لایحه مذکور به دولت عودت داده و اصلاحات پیشنهادی با کشورهای طرف قرارداد مطرح شده و در صورت توافق مجدداً به صورت لایحه به مجلس باز گردد. البته محتمل است که تغییرات از سوی دولت طرف مذاکره پذیرفته نشده و تصویب موافقتنامه با بن‌بست مواجه شود. به همین دلیل معمولاً در بررسی لوایح مرتبط با موافقتنامه‌ها از پرداختن به مسائل فنی و جزئی پرهیز شده و تنها در صورتی که موافقتنامه از ابهامات اساسی برخوردار باشد و منجر به چالش احتمالی در مناسبات تجاری یا مقررات داخلی شود، مجلس به اصلاح یا رد آن اقدام می‌کند.

مخصوصی سخن علمی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۳۱۳

شماره چاپ:

۶۸۱

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۷/۲۹

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفاتر: مطالعات اقتصادی

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۵۵۴۵-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۸/۲۷

ب) علاوه بر اینکه تأثیرگذاری مجلس در فرآیند قانونگذاری این‌گونه لوایح روشن و شفاف نیست، نظارت محسوسی نیز بر عملکرد این موافقتنامه‌ها پس از تصویب صورت نمی‌پذیرد. تاکنون ده‌ها موافقتنامه در قالب‌های متفاوت میان ایران و کشورهای مختلف منعقد و توسط مجلس محترم تصویب شده است، ولی هیچ‌گونه گزارشی مبنی بر ارائه عملکرد و اثربخشی این موافقتنامه‌ها از طرف وزارت امور خارجه و دیگر وزارتخانه‌های تخصصی به مجلس ارائه نشده است.

ج) وجود شرایط کنونی حاکم بر موافقتنامه‌های دو یا چندجانبه مبنی بر تعدد موافقتنامه‌ها توأم با عدم نظارت درخصوص نحوه عملکرد و میزان اثربخشی آنها را می‌توان ناشی از مشخص نبودن اولویت‌های صنعتی و تجاری کشور در راستای تقسیم کار جهانی و منطقه‌ای، عدم ثبات استراتژی کشور در انتخاب کشورهای طرف همکاری و تأثیر بالای روابط سیاسی بر روابط تجاری و اقتصادی کشور دانست.

۳. موافقتنامه‌های منعقد شده میان ایران و جمهوری فنلاند

بررسی‌ها نشان می‌دهد که روابط تجاری ایران و فنلاند طی سال‌های گذشته محدود به موافقتنامه جاری نبوده به طوری که در سال‌های گذشته موافقتنامه‌های دیگری نیز در زمینه‌های حمل‌ونقل و سایر زمینه‌ها از جمله قانون موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری فنلاند در سال ۱۳۸۲، قانون موافقتنامه حمل‌ونقل جاده‌ای بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری فنلاند در سال ۱۳۷۳ و ... به تصویب رسیده است.

۴. مصوبه کمیسیون اقتصادی در خصوص لایحه

هر چند در مصوبه کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی تبصره‌ای به شرح ذیل به ماده واحده اضافه شده است که: «تبصره - در اجرای این موافقتنامه رعایت اصول هفتاد و هفتم (۷۷) و یکصد و بیست و پنجم (۱۲۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران الزامی است» ولی علاوه بر این لازم است جهت پرهیز از هرگونه تفسیر مغایر با قانون اساسی، تبصره‌ای به شرح ذیل به ماده واحده اضافه شود: «تبصره - اجرای بند «۴» ماده (۲۰) در صورت منجر شدن به صلح دعاوی راجع به اموال دولتی و عمومی و یا ارجاع به داوری منوط به رعایت اصل یکصد و سی و نهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد».

نتیجه‌گیری

۱. با توجه به اینکه حوزه ورود مجلس در زمینه قانونگذاری در زمان تصویب این‌گونه موافقتنامه‌ها و در زمینه نظارت بعد از تصویب پیرامون عملکرد موافقتنامه‌ها محدود و با موانعی جدی روبرو است، پیشنهاد می‌شود دستگاه‌های مسئول مکلف باشند گزارش عملکرد مکتوبی از اثربخشی موافقتنامه‌های مشابه مانند قانون موافقتنامه کمک متقابل اداری در امور گمرکی بین دولت جمهوری اسلامی ایران با دولت جمهوری آذربایجان (سال ۱۳۹۵)، جمهوری کره (سال ۱۳۹۵)، فدراسیون روسیه (سال ۱۳۹۵)، دولت کویت (سال ۱۳۹۴)، دولت جمهوری سوسیالیستی نیجریه (سال ۱۳۸۸)، دولت جمهوری عربی سوریه (سال ۱۳۸۶)، دولت جمهوری دمکراتیک فدرال اتیوپی (سال ۱۳۸۶)، دولت جمهوری اندونزی (سال ۱۳۸۶)، دولت جمهوری صربستان و دولت جمهوری مونته‌نگرو (سال ۱۳۸۶)، دولت افغانستان (سال ۱۳۸۶)، دولت جمهوری آذربایجان (سال ۱۳۸۳)، دولت فدراسیون روسیه (سال ۱۳۷۹) و ... ارائه دهند تا نمایندگان در فضایی شفاف و کارشناسی درخصوص رد یا تصویب این‌گونه لوایح تصمیم‌گیری کنند.

۲. با توجه به موارد فوق برحسب روند معمول، کلیت این لوایح در قالب موافقتنامه‌های قبلی و چارچوب معمول بوده و در صورت اجرایی شدن می‌تواند، به تقویت روابط با جمهوری فنلاند منجر شده و از این رو تصویب آن قابل توصیه است.

۳. پیشنهاد می‌شود جهت پرهیز از هرگونه تفسیر مغایر با قانون اساسی، به ماده واحده یک تبصره به شرح ذیل اضافه گردد:

تبصره - اجرای بند «۴» ماده (۲۰) در صورت منجر شدن به صلح دعاوی راجع به اموال دولتی و عمومی و یا ارجاع به داوری منوط به رعایت اصل یکصد و سی و نهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.